

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáca-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 80 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT-LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 > — >

Negyedévre . . . 1 > 50 >

Egy hónapra — > 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 > — >

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — > 80 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 > — >

Negyedévre . . . 2 > 50 >

Egy hónapra 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr

Az 1895. 43. t.-cz.

Ez az a legnagyobb vívmány, az egyházpolitikai törvények koronája, ebben vannak lefektetve a képzelhető legbecsebb szabadsági garanciák, melyekkel túltettünk (azaz pardon nem mi, hanem azok a liberális epigonok) őseink bölcsességén, kik úgy voltak meggyőződve, hogy Magyarország csak keresztény alapon boldogulhat, holott most tág kaput nyitottak a vallás, vagy akár a vallástalanság szabadságának.

Milyen nagy boldogság az immár, hogy nálunk törvény biztosít akárkit, hogy hihet akármit, de ez az akármi akár semmi is lehet, mert ott vannak a felekezetenküliekről szóló paragrafusok is.

Magyarország többé nem kizárólag keresztény ország, hanem konglomeratuma a tetszés szerinti vallásoknak és vallásfelekezeteknek és felekezetenkülieknek, különösen szépen veszi ki magát ebben a példátlan szabadságban a törvény II. fejezete, mely a jövőben törvényesen elismerendő felekezetekről szól. Ez a fejezet a minta-vallásokat tárgyalja, minőknek t. i. a liberális áramlat kontemplálja a vallásfelekezetek helyzetét és viszonyát az államon belül. Ki tudja, nem végczél-e ez a fejezet, melyet a liberalismus magának kitűzött. Mert hisz, ha meg lehetett alkotni ezeket a törvényeket, daczára minden ősi tradícióinknak, daczára minden komoly figyelmeztetésnek, daczára a keresztény hitökhöz ragaszkodó honpolgárok ellenzésének, valóban nincs kizárva, hogy egy pár évtized múlva, amidőn már diszleni fognak ennek a törvénynek a gyümölcssei, és egy vallási dolgokban kevésbé susceptibilis nemzedék serdült fel, arra az elhatározásra ne jussanak, hogy most már rontsuk le az utolsó korlátot is és mondjuk ki, hogy az 1895. 43. t.-cz. II. fejezetének rendelkezései a hajdan ugynevezett törvényesen bevett keresztény vallásfelekezetekre is kiterjesztetnek.

Egyelőre nincs ettől mit tartanunk,

mert most nem követeli még a liberális áramlat ezt a lépést, addig, míg eljövend ennek is az ideje, más pontokon kell a talajt előkészíteni, például a felekezeti iskolák lassankénti államosításával, a vallási közönyösség terjesztésével, a nemzeti ünnepeknek a vallási jellegtől való megfosztásával, a közerkölesiségnak a vallási érzülettel való elszakításával és a humanitás alapjára való helyezésével stb.

Hanem egy nagy mulasztást megint elkövettek ezuttal azok, kiknek a vallási érdekek biztosítása fölött örködniök kellett volna.

A törvény egyfelől azt mondja, hogy a latin, görög és örmény szertartású katolikus, a mindkét felekezeti protestáns, a görög keleti és az unitárius egyházakra, valamint a (most már szintén reczipiált) izraelitákra vonatkozó eddigi törvények és törvényes szabályok ezentul is változatlanul fentartatnak, — másfelől pedig azt mondja, hogy az ujonnan keletkező vallásfelekezetek magok kezelhetik alapítványait és rendelkezhetnek az állami ellenőrzés mellett egyházi és iskolai ügyeikkel.

Már most világos, hogy ha majd előállanak a katolikusok avval a kivánsággal, tessék már most kiadni felekezetenküli állam urannak a tovább vissza nem tartható katolikus alapítványokat, az állam egyszerűen azt mondhatja, de nem ám, hiszen nem is adhatom ki nektek, mert szentesített törvény mondja, hogy a reátok vonatkozó eddigi törvények és törvényes szabályok továbbra is változatlanul fentartandók és fen is tartatnak. Ezt pedig annál könnyebben mondhatja az állam, mert más keresztény felekezetek hasonló kérelmétől vagy követelésétől nincs mit tartania, miután csak katolikus a l a p i t v á n y o k a t kezel s nem egyszersmind protestáns, görög keleti, vagy unitárius alapítványokat is; úgy hogy még a hazafiatlanság látszatával is fog birni az a katolikus követelés: ide azokkal a katolikus alapítványokkal,

Azért bele kellett volna tenni a 6-ik §-ba, hogy az autonomia megalkotásával rögtön beáll az az időpont, midőn a katolikus alapítványok a katolikusoknak kiadandók lesznek. Ezt megtenni elmulasztottuk s evvel egyuttal egy újabb nehézséget teremtettünk quasi önmagunknak.

A hiba és mulasztás már megtörtént, most nincs egyéb hátra, mint erélyesen megsürgetni az autonomiát, mert csak ennek megalkotása által adhatunk nagyobb nyomatókat az állammal szemben támasztandó jogos követeléseinknek, melyeket már csak azért is kell mielőbb érvényesítenünk, hogy a katolikus egyetemet felállíthassuk, mely arra van hivatva, hogy egy hithű gárdát neveljen az egyház jogainak védelmére.

A sajtó is hibás?

Szolnok, 1895. nov. 30.

Kezdetől fogva figyelemmel olvastam a »Tiszántúl«-t és hizelgés nélkül legyen mondva egy sort sem találtam még abban, mely a hirlapírói tisztesség rovására történt volna.

Helyes is.

Tisztességes fegyverekkel kell harcolni az igazak csatájában. — Olyan irányt, melyet egy pár sajtó termék ma követ, a tisztességes sajtó ne kövessen soha, mert ezzel a sajtó szabadság nagy vívmánya tétetik pocsékká! —

Ezen irány eszmének kellene uralni a hévvel és dobbal hirdett liberalismust is, melynek érdekeit képviselvén, őszinte becsüléssel kellene honorálni a szabad vélemény mindennemű megvilágításait.

Fájdalom azonban a mai kormány rendszer beteges phantasiája a sajtót sem hagyta érintetlenül. Megméltelyezte azt is ugyannyira, hogy ma már komoly ember a sajtó szavaiban is kételkedik s azt hiszi, hogy balgaság előlegezni bármely hirlapnak a feltétlen bizalmat, mert kivétel nélkül koteriák szolgálatában állanak.

Nem lehet azonban ezért magát az intézményt hibáztatni; annálkevésbé lehet a sajtó munkásait vádolni, mert hát a megromlott társadalmi rendszer, a poshadt politikai vérmérséklet, a magánérdekek átkos szövevényeivel behálózott sze-

gény fehér rabszolga szánandóan szomorú helyzete mindmennyi tényezők ahhoz, hogy a sajtó üdvös működése a közérdek kárára egyesek családi politikájának szolgálatába szegődjék.

Nem régen egyik kirándulásom alkalmával a főrendiház egyik előkelő tagjával utaztam. Az egyházpolitika akkor még nem érte el teljes érettségét, de már éreztük előszelét s mindenki láthatta, hogy vihar van kitörőben. Ahány hirlap, annyi féleképpen fogta fel a helyzetet.

Mi természetesebb, minthogy mi is politizáltunk. Politizáltunk pro et contra. Hánytuk-vetettük kormány férfiainkat aszerint, amint a kupé lakói egyik vagy másik lapból szedték ki érveiket. Önállóság egyikünknel sem mutatkozott.

Ezen vitából megtanultam annyit, hogy a sajtó termékek nagy része nem az ország érdekeit szolgálja, hanem politikát csinál aszerint, amint az egyik vagy a másik ressort miniszterétől nyeri a subventiót. —

Ezek a sajtó termékek meghamisítják a közvéleményt és olyan eszméket suggerálnak az ország lakóinak szívébe, melyek természetökkel és hajlamaikkal igen sokszor ellentétben állanak s mikor később az önuralom a suggestió fölött erőre emelkedett, az áramlatot megállítani már senki sem képes. —

A legintenzívebb formában mutatkozik ez a mai egyházpolitikai korban. Ma ugyanis mindenki érezi, hogy az volna a legnagyobb államférfiu Magyarországon, ki az összebogozott helyzetből kivezető vezérfonál végét megtalálná. Tudja, érzi mindenki, hogy a mai politikai helyzet fölötté beteges, a társadalomba pedig túlságosan erős typhosus tünetei mutatkoznak.

Sok orvos állja körül a betegeket, consiliumot tartanak fölötté, de a receptet megírni még ma sem tudják.

Köztudomásu dolog, hogy a typhosus bántalmak mindig szomorú nyomot hagynak maguk után, ha hogy a nehéz be-

teg ideje korán el nem patkol. Éppen azért fájó érzés hatja át a komoly figyelt azon gondolatra, hogy a mesterségesen felizgatott társadalmi életben mutató veszedelmes kór megöli nemzeti önállóságunkat, lejárhatja parlamentünk tekintélyét, megbénítja nagyjainkban a nemzeti jólét iránt való küzdelmet s mi eközben, mint a typhosus által nyomorékká tett test, Törökország sorsára jutunk melynek üterét ma Európa tapogatja, de nem azért, hogy helyes diagnózist csinálhasson, hanem hogy kellő tájékozást szerezhessen magának az időpontra, amikor a nagy katasztropha beáll, s hogy a tizenkettedik órában az osztózkodásnál mindenik nagyhatalom biztosíthassa jogosan vagy jogtalanul magának vindikált terület részletét.

Mert ne gondolja ám komolyan senki, hogy a mi nemzeti önállóságunk tényleg is olyan erős, mint a milyennek azt a papir és a szónoki tehetségben annyira világhírűvé vált miniszterelnökség elválasztásai mutatják.

Egy Európai conflagratio beigazolta mily nagy csalódásban élünk.

Azért tartom én első sorban szükségesnek, hogy a sajtó lépjen vissza azon piedestálra, ahonnét egyesek szép szeméért leszállott és ne kaczerkodikjék senkivel, hanem szolgálja önzetlenül a közügyet, melyet ma már oly könnyelműen elhanyagolnak az emberek.

Igy még talán meglehetne menteni valamit: egyébként már ma elvesztettünk mindent.

S ki lesz akkor a felelős a történelem bírói széke előtt?

A hiszékeny nemzet, melyet önösségből hajlamaival ellenkező módon suggeráltunk? Korántsem.

A thuzséri tragoedia szomorú története mást beszél.

Ezt szivleljék meg fent és alant.

Pyrrhus.

Az államadósságok.

Öt percz alatt 152 millió frtnyi kiadási összeget fogadott el tegnap az országgyűlés. Az államadósságokat tárgyalták, s egyetlen képviselő: Molnár Józsiás szólt néhány szót ellene, a többiek fel sem szólaltak. Pedig nem ártott volna.

Igaz, hogy az államadósságok egy része olyan természetű, hogy azon egyelőre változtatni nem lehet, mert régebben elvállalt kötelességből származnak. Ilyen a 67-ben elvállalt közös államadóssági járulék, földtehermentesítés, regále-válság, koronajáradék, Vaskapu-kölcsön stb., amelyeknek évenkénti törlesztési részlete és kamatja 128.983,143 frtot tesz ki.

Ilyen továbbá az a 13.679.305 forint évi részlet, amely az osztrák-magyar, keleti, tiszavidéki stb. vasutak államosításából háramlik reánk.

De semmi esetre sem lett volna szabad szó nélkül hagyni a *beruházási kölcsönöket*. Ezeknek törlesztési részlete és kamatja fejében 9.340,072 frt 97 krt fog fizetni jövőre a magyar állam.

Nincs szavunk az ellen, hogy az állam építkezésekre és beruházásokra kölcsönt vesz fel. Feltéve, hogy szükségesek azok a beruházások, ha nincs pénze az államnak, természetes dolog, hogy kölcsön vesz valahonnét. De azt már elvárjuk, hogy ne vegyen magasabb kamatra, mint a magánemberek vesznek.

Emléteük már többször, hogy vannak az államadósságok között 6 sőt 7%-es kölcsönök, — ezek éppen a beruházási kölcsönök között vannak. Szolgálatunk mindjárt egy pár példával:

A piski—vajda-hunyadi vasut építési kölcsöne 6%-es (Első mar ált. bizt. társ.)

A besztercze-bánya—zólyom—brezovai szintén.

A vajda-hunyadi drótkötél pálya 600.000 frtnyi kölcsöne 6¼% (Első hazai.)

A diósgyőri vendéglő kölcsöne 7%-es. Megjegyzendő, hogy a kamat nagysága a legtöbb tételnél nincs jelezve. Az

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Teoria és praxis.

— A „Tiszántul“ eredeti tárczája. —

Az x-i egyetem kémia tanára fel és alá járt laboratóriumában. Sokféle összetételt kombinált a különféle vegyületekből, de egyik sem vezetett célhoz. Végre magához kérette aszisztensét.

»Kedves doktor! — mondá — segítsen ki zavaromból. Tegnap ugyanis oly ügyetlen voltam, hogy nóm ujdonatuj, nehéz selyem ruháját leöntöttem kávéval. Már most azt az ominózus foltot kellene eltávolítani. A műtétet megnehezíti az, hogy a ruha egy általam nem régen kitalált szinnel van befestve. Már egész délelőtt dolgozom, de nem találok a szín elenszerét. Meg vagyok babonázva. S azután mily szerencsétlenül jártam. Nézze csak . . .»

Előhozta a ruhát, letette a laboratórium asztalára. Az aszisztens nem tudott hová lenni bámulatában. A kávéfolt még mindig ott diszelgett s hozzá a selyemruha egy jókora helyen színét hagyta a sok kísérlet folytán. Az aszisztens iparkodott az egésznek tudományos színezetet adni. Elmondatta az új szín kémiai alkotó részeit; gondosan felírta az elemeket.

»Most pedig szisztematicze fogunk eljárni.«

A két kémikus leült; képletet képletre halmoztak; de hasztalan! Két órai firkálás, számítás, sütés-főzés után a tanár ur ünnepé-

lyesen kijelentette, hogy segítségül hívja az egész kémiai fakultást. A foltot el kell távolítani, ha török, ha szakad.

És csakugyan. A kémiai fakultás 16 tanára, — mindannyian európai híru kémikusok, mindannyian külföldi kémiai társulatok disztagjai, mindannyian óriási feltűnést kelteit szakkönyvek szerzői — megjelent. A kávéfoltos selyemruhájú nőnek férje — mint a fakultás dékánja — avval nyitotta meg a barátságos beszélgetést, hogy előadta száraz a tényállást.

A 16 tanár irt, számított, kombinált, süttött, főzött. Az eredmény az volt, hogy — elkéstek a vacsoráról.

Másnap ujult erővel fogtak a munkához. Végre egy öreg, tapasztalt kémikus fején találta a szeget. Flegmaticze kijelentette:

»Küldjük egy folttisztítóhoz!«

A tudomány emberei ámultak-bámultak, mert az mégis csak komikus, hogy egy kémikus ily ajánlatot mer koczkatatni.

Az öreg ur végre avval csendesítette le a háborgó kedélyeket, hogy ők csak teoretikusok.

Már pedig régi dolog, hogy más a teoria és más a praxis. Diktum, faktum!

A folttisztító azt üzente a tanár uraknak, hogy a folt nem okoz komoly aggodalmat. Négy nap mulva olyan lesz a ruha, mint a patyolat-alma.

E kijelentés egészen felvidította a tanár urat; hazaszalad: »Heuréka! Megvan! Négy nap mulva el lesz távolítva a folt.« Így néhány napig a békesség anyala honolt a házbán.

Negyedik napra ott volt a ruha a labora-

toriumban. A tanár ur Tamás volt a folttisztító minden kételyt kizáró szavaiban. Óvatosan megvizsgálta . . . »Csodák, csodája! Ez egyszerű ember lefőzte az egész fakultást!«

A szolga összehívta a 16 tanárt. Egyik a másikat licizálta tul az ámulat-bámulat kifejezésében. Végre is ünnepélyesen elhatározták, hogy »in korpore« meglátogatják a folttisztítót; megvizsgálják műhelyét, sőt néhányan azt is tanácsolták, hogy promoveálják tiszteletbeli doktorrá.

A tanárok megindultak a folttisztító műterme felé. Ez a jámbor nem tudta mire vélni, sőt már-már félt, — de aggodalmának végét vetett a dékán ur:

»Sikerült műtétének tudományos háttére vonzza ide az egyetem férfiat. Mi hasztalan fáradoztunk, nem sikerült a foltot eltávolítani. Ezért kérve-kérjük, tárná fel előttünk titkát s engedje meg, hogy azt tudományos czélokra fordíthassuk.«

A folttisztító himezett-hámozott.

»A tudomány szent nevében kérjük, követeljük« — hangzott a tudósok bátorítása.

Végre megszólalt a folttisztító: »Uraim! Tudomány dicső felkentjei! Nekem ép oly kevéssé sikerült a folt eltávolítása, mint önöknek. Hanem a ruha gazdagon volt drapirozva. Feleségem, ki női szabó, kivágta egyszerűen a foltot s ezt oly ügyesen, hogy a legfigyelmesebb szem sem veheti észre. Használják kérem e titkomat tudományos czélokra.«

Besser Hugó.

a kifogás, hogy egyik-másik adósság már régi, mikor még drágább volt a pénz, nem állhat meg, mert akkor is lehet convertálni azokat.

Még egyet. Az építési kölcsönök tárgyalása jó alkalom lett volna a képviselőknek a — hazabeszélésre. Milyenjónéven vettük volna p. ha a mi nagynevű képviselők felszólalt volna a pályaudvar kibővítése, vagy az igazságszolgálat palota építése ügyében.

Sajnálattal konstatáljuk, hogy nem történt meg; valamint azt is, hogy a *jövő évi költségvetésbe egyik sincs felvéve.*

Nagyvárad építkezése csak 1375 frttal (tökeje 17.000 frt) terheli az ezredik év költségvetését és pedig: — — — a bábaképzede épületének kibővítése.

Dr. Szalárdi Gyula.

A képviselőház munkarendje.

Miként a »B. H.« írja, a kormány kebelében már megállapították, hogy mely ügyek kerülnek a képviselőházban még ez idén napirendre s mennyi időre napolja el a Ház üléseit a karácsony és újév alkalmából. A mai ülést még a budget-tárgyalás folytatásának szenteli a Ház. Ugyanakkor napirendre kerül s még eznap, esetleg pénteken elintézésre nyer az indemnitási törvényjavaslat. Ebben az esetben péntekre s illetőleg a legközelebbi ülések napirendjére kitűzik az ujonczolási törvényjavaslatot s azt a két előterjesztést, a melyet, a pénzügyminiszter a milléniumi ünnepek alkalmából verendő korona-emlékére s a jelzalogos kölcsönök konverziójánál s bizonyos átruházásánál adandó bélyeg- és illetékkedvezmények tárgyában benyújtott. A szombati képviselőházi ülés egy része ezenkívül a függőben maradt feliratok és kérések elintézésére lesz fordítandó.

Mihelyt a Ház végezni fog mindezekkel, nyomban megkezdődik a szünet, ez idén korábban, mint az előző években, minthogy a képviselők nagy része pártkülömbőség nélkül részt öhajjt venni a küszöbön álló vármegyei restau-

rációban. Az országgyűlés karácsonyi és újévi szünete január 9-ig fog tartani. A képviselőház horvát tagjainak megsértett mentelmi jogára vonatkozó ismeretes bejelentés, melyről ma fog a mentelmi bizottság referálni, csak a szünet után kerül a Házban napirendre.

Törvényjavaslat bélyeg- és illetékkedvezmények tárgyában.

A jelzalog-kölcsönök átváltoztatásánál adandó bélyeg- és illeték kedvezményekről szóló 1881. évi LXX-ik, illetve az ezt már meghosszabbított 1889. XLIII. tezik hatályának további meghosszabbítására, valamint a jelzalogos kölcsönkövetelések bizonyos átruházásánál adandó bélyeg- és illeték kedvezményekre vonatkozólag. Lukács László pénzügyminiszter törvényjavaslatot nyújtott be a képviselőházhoz.

Az 1881. LXX. t.-cikk tudvalevőleg arról intézkedik, hogy a jelzalogintézeteknél, árvapénztáraknál, közalapoknál, takarékpénztáraknál és minden egyéb nyilvános számadásra kötelezett pénzügyintézeteknél fenálló jelzalog-kölcsön követeléseknek ezen testületek hármelyike utján történő átváltoztatása alkalmával kiállítandó kötvények, bekebelezési engedélyek és telekkönyvi bejegyzések bizonyos esetekben bélyeg- és illeték mentesek, ha a kölcsönátváltoztatást nem az eredetileg érdekelt hanem más hitelintézet fogadatosítja. Ez a törvény csak 1886. decz. hó végeig maradt volna hatályba ámde az 1886. XXXVI. t. cz. 1889. december 31-éig, az 1889. XLIII. t. cz. pedig a folyó 1895-ik évi december 31-ig terjesztette ki ennek hatályát, főleg arra való tekintetből, hogy a törvény kedvezménye a vasutak elsőbbségi kölcsöneinek konverziójára is kiterjedhessen.

A miniszter most a törvény hatályának újabb kiterjesztését kéri 1900. december 31-éig, ha a nyilvános számadásra kötelezett pénzügyintézetek jelzalogos kölcsönköveteléseit oly pénzügyintézetre ruháztatná át, amely a fenálló törvények értelmében záloglevelők kibocsátására van jogosítva. Kéri pedig e hatály kiterjesztését főleg azon okból, mert igen sok oly jelzalogos tartozás áll fenn, melyek a kamatterher könnyítésére való kilátással átváltoztathatók és így a törvény kedvezménye ezekre is kiterjesztendő.

Ellenzéki siker.

A legutóbb országszerte lezajlott törvényhatósági bizottsági tagválasztásoknál, az ellenzék s különösen a néppárt, még olyan helyeken is, hol magának a többséget egyelőre megsze-

rezni nem tudta, legalább annyira erős pozíciózt vívott ki, mely a jövőben a legnagyobb s esetleg döntő befolyással lesz, úgy a tisztújításokra, mint a képviselőválasztásokra.

Eppen most értesülünk a többi között arról, hogy *Veszprémmegyében* a megyebizottsági tagok választásánál, a néppártnak sikerült számos helyen jelöltjeit győzelemre juttatni, s az összes eredmény az, hogy most, a viriliseket is beleszámítva, a 411 megyebizottsági tag közül *több mint száz* a néppárt hívének vallja magát.

Lapszemle.

Budapest, 1895. decz. 4.

A »*Hazánk*« »A német kormány gazdasági politikájá«-ról cikkeznek és párhuzamot vonva a német és magyar kormány között ezeket írja: a Hohenlohe herceg által nagy vonásaiban kifejtett német gazdasági program elsők a kézműipart üzö társadalmi osztály, tehát a kis iparosok helyzetének javítását tűzi ki halaszthatatlan kormányzati teendőül. Mennyi lelkiismeretesség van abban a vallomásban, hogy miután a kisiparosok nem bírnak a kellő és alkalmas szervezettel, a kormány az ipart érdeklő kérdésekben idáig nem vehette hasznát a nagy és fontos iparügyi kérdésekben az iparosok támogatásának. Vajjon várhatnak-e a mi iparosaink a kormány részéről ilyen beismerő őszinte és becsületes nyilatkozatot? Ellenkezően, nálunk a kormánykörökben egyenesen főben járó bűnnek hajlandók az iparosok részéről minden olyan kivánságot tekinteni, a mely arra irányul, hogy semmit róluk, náluk nélkül.

A »*Magyar Állam*« »Örvendetes jelenségek« czim alatt azt mondja: A hatalom és az érdek, melyeket a dualizmus változatlansága és a Kulturkampf által akarnak biztosítani, nem engedi a vezérlofériakat tisztán látni s így követik el egymásután egész sorozatát oly tényeknek, melyek a liberalizmust és annak tisztelt Bánffyait föltétlenül lejáratták és a megérdemelt sorsra juttatták.

A »*Magyarország*« »A néma cimborák« A képviselőházba bemenve, a folyósó középajtójától jobbfelé, széles mezőn ott tanyáznak a néma cimborák. Ülnek helyeiken, ha kell, délelőtt tíz órától kezdve délután két óráig. Nyugodtak. Nem izgatja őket a parlamenti élet sok változatossága, mereven maguk elé tekintenek, míg a nyakuk el nem fárad, ekkor fejük aláhanyatlik, mintha már aludnának, de bókoltatnak még egymás felé, hallgatagul, hidegen, szertartásosan, ahogy a parlamentben, a jobb mezőn szokás.

Midőn felteszik a kérdést szavazásra, a néma cimborák vezére hátratekint, mintha intené: »Most szép, hűséges, néma seregem, most egy percze ügyelj!«

A néma cimborák serege ekkor megmozdul és kötelességszerűleg meg szavazni és szavaz oly értelemben, a mint ezt a vezér parancsolja.

A »*Nemzeti Ujság*« »Szabadelvű byzantinizmus« czim alatt tényeket sorol fel, melyek szomorú tanúságot tesznek a Bánffy kormány és az uralkodó szabadelvű párt byzanci erkölceiről

Az »*Egyetértés*« »A kormány és a tisztviselőség« czim alatt ezeket írja: a kormány férfiai jól tudják, hogy a tisztviselőségnek van a népre legtöbb befolyása s ha egy kormány a tisztviselőséget, akár szép szerével, akár pedig a hatalmában álló fegyelmi rendszabályokkal, presszióval s több e félével arra tudja kényszeríteni, hogy az ő érdekeit szolgálja, úgy az ilyen kormány tovább él, mint más körülmények között.

Tisztviselőink mozgalmi azonban most mindenfelé már sokkal erősebbek, semhogy ilyen alacsony hatalmi érdekek el tudnák azokat nyomni. A tisztviselők tömörülése sokkal impozánsabb, semhogy semmivé lehetne tenni

Bibi-baba bálja.

— A »Tiszántul« eredeti tárczája. —

Végre megvalósult a szép baba álma. Az oly hosszúnak látszó várakozás után megkapta a baba az első hosszú ruhát, amivel együtt jár az első »nagy« bál is.

Az első hosszú ruha, az első bál mondhatni egyenlő gondot, egyenlő fejtörést okoz a baba gondos mamájának. Hiszen most már a baba nagy leány lett! Elmaradnak a baba játékok, a Kis kacska történetét elteszik a kisebbik babának, jourra járnak és a legközelebbi születésnap meghozza az első Jókai regényt.

Tele illuzióval, édes örömmel és az ujonnan észlelt ábrándozással várja a baba és a mama az első bál kimenetelét.

Először a mamát lepi meg az izgatottság. Talán báliláznak is lehetne nevezni. A ruha, virág, legyező, meg a jó — divatárus tudná csak igazán megmondani, okoz igazi fejtörést, mert a leányért mindig a mama felelős és szegény baba igazán ki lesz téve a többi lányos mama fürkésző pillantásainak, akiknek az a mellékhatásuk a garde des dammeság előkelő — és asszonyi szempontokból hálás tisztje mellett, hogy lehetőleg »élénk« megfigyeléseket tegyenek és hogy a legközelebbi bál alkalomig beszéd anyagot gyűjtsenek, a mely napról-napra jobban nő, mint az a bizonyos hógolyó...

És ez a megfigyelési tehetség — különösen a több leánnyal és azok régiebb ismerős voltával — megáldott mamáknál valóban megkapó. Az a körültekintő óvatosság, mellyel ezt a műveletet végbeviszik, az a szorgalom, mellyel igyekeznek egy éjjel hir-kaptárukat megtölteni — amely, melleleg mondva sohasem telik meg — különben igazán csak kiváló államférfiak sajátja.

Sőt ők valóban a nagy politikusok. Az ő gyűléseiken hogyan idomúlnak át az egyes események, mint tárgyalnak le hason és nem hason nembelieket, hogyan érvényesül egyesek képzelő tehetsége, valóban merem állítani, hogy az ezt mozgó rugók az emberiség előtt mindig megoldatlan — probléma marad. Jaj annak, ki ezeket a rugókat szétbontani, együtt, vagy külön elemezni akarja és kétszeresen jaj annak, ki az ő elméleteiket levezetni akarja!

Azután mennyi jó és rossz kapcsolódik az emberhez, az ő akaratuk folytán! Én azt hiszem, hogy ez az igazi társadalmi »sanctio.«

Csak most látom, hogy a Bibi-babáról kissé megfeledeztem. De a szép baba meghocsájt nekem, mert most már ő is tudni fogja, hogy miért volt a mamája olyan gondos és lázas a bál előtt, a bál alatt és a bál után.

És méltán. Alkalmam volt a mamai körök több részében megfordulni. Bál előtt mind azt tárgyalta, hogy vajjon ez vagy az a baba el fog-e menni, bálba való-e, hogyan fog este mulatni, mennyi a hozománya?

Bál alatt az imperessziókat gyűjtik, együtt és külön, bál után pedig jó a megbeszélés. És ez a legveszedelmesebb. Erről nagyon sokat lehetne írni, de azt hiszem, mulatónak elég a fenti.

És amikor a Bibi-baba báljáról beszélek, édes örömmel mondhatom, hogy mindnyájunkat elbájozt kedves természetességével és szelidségével, igazi könnyűséggel győzte le a mamák szó-phalanxát és önkénytelenül arra kényszerítette még a báltermek championjait is, hogy a szép babát megösmérjék és büszkén körülzáncoltassák.

És mindezt a kézcók a — mamát illeti meg. (Z. A.)

s az igazságos sajtó, a mely hivatva van őrt állani az ország érdekei fölött, irgalmatlanul le fogja rántani a kormány aknamunkáiról a leplet, a melylyel a legigazságosabb törekvéseket is megakarja hiúsítani.

A »**Budapesti Hírlap**« »Közjogi öntudat« cím alatti cikkét így vezeti be: Magyarországon az emberek folyton a közjogról vitatkoznak, a parlamentben közjogi pártok ülnek, a választásoknál a függetlenségi párt közjogi elveket hangoztat és azok szerint szavaz, mégis Magyarországon közjogi öntudat nincs. Ha volna, a kormány és pártja nem vétethetne annyit az alkotmány intézményei és a polgárok politikai jogai ellen.

A »**Magyar Hírlap**« »A horvát problémáról« cikkében és azt mondja: ma még lokalizálni lehet a horvát problémát, sőt el is lehet intézni őszinteséggel, bátorsággal, energiával. Holnap már nehezen. Azután, — alig. Jön az explózió — a végeredmény.

A végső konzekvenciáktól Magyarországnak nem tart semmiben és semmikor, de Magyarország nem egy clubman, hanem egy állam, s nem a párbajkodex szerint akarja elintézni az ügyeit, hanem ereje, joga és hivatása szerint.

A »**Nemzet**« »Szók és tettek«-nek nevezi a Lánzy Leó beszédében foglaltakat s azt egy igen érdekes és értékes, eszmékben gazdag beszédnek nevezi, melyben nem a szavak, hanem a tettek beszélnek.

A »**Pesti Napló**« »Revízió« cím alatti cikkében azt mondja: a revízió jelszava, amelyet a néppárt országszerte hangoztat, nem új a magyar egyházpolitika s a nemzet történetében. Ez már több ízben előfordult s elő is fog fordulni minden nagyobb alkotásoknál.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

December 4.

Erősen megcsappant érdeklődés mellett folytatta ma a Ház a *kisebb tárczák* költségvetésének tárgyalását. Alig harmincz-negyven képviselő hallgatta a szónokokat, kik Horvát-Szlavonország belbiztosítási szükségleteinek tárgyalásánál főleg a zágrábi sérelmeket pertraktálták, orvoslását kérve a súlyos közjogi inaktiváknak.

Mentelmi jog.

Napirend előtt **Rohonezi Gyula**, a mentelmi bizottság előadója terjesztette be a bizottság jelentését a horvát képviselőknek ismert mentelmi ügyében. A bizottság tudvalevőleg arra az álláspontra helyezkedett, hogy a mentelmi jogot megsértve nem látja, így tehát nem is tart szükségesnek semmi intézkedést. A jelentés tárgyalására valószínűleg csak a karácsonyi szünetek után kerül a sor s előreláthatólag nagy és heves ütközeteket fog provokálni.

Viczinális vasutak.

Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter terjesztett be ezután három törvényjavaslatot a mozdonybeszerzések s műhely építések költségeinek fedezéséről a két viczinális vasut engedélyezéséről. A viczinális vasutakat, amelyeknek oly nagy szerep jutott az idejű költségvetés tárgyalásánál, az ellenzék gunyos derűtséggel fogadta, de ez sem a minisztert, sem a szabadelvű pártot legkevésbé sem feszélyezte.

A kereskedelmi miniszter a mozdonybeszerzések s a műhely építések költségeinek fedezéséről szóló törvényjavaslatát pedig érdekes adalékokat nyújt a költségvetés őszinteségéhez; külön törvényjavaslattal kell intézkedni a szükségletek fedezéséről, hiszen ha azokat a költségvetésbe — ahol tulajdonképpen helye volna — beállítják, hová lenne a nagy hangon hirdetett százezerre rugó felesleg? De hát egy kis

fifika meg nem árt, gondolja a kormány, s nagyban bizonyítja a költségvetés teljes őszinteségét.

Horvát ügyek.

A mai vitát a nagy kurucz, **Thaly Kálmán** vezette be. Hosszasabban, történelmi alapon fejtegette Magyarországnak Horvátországhoz való viszonyát s a közjogi kapcsolatot, amely Horvátországot mihozzánk fűzi. Az ellenzék élénk tetszéssel fogadta **Thaly** fejtegetéseit.

Josipovich Imre horvát miniszter vette fel a polemiát **Thaly** beszédével. Védelmeszte a horvát bánt azon vád ellen, hogy letért előbbi unionista politikájának útjáról és opportunista lett. A miniszter, aki hat év óta közvetíti az érintkezést a kormány és a bán között, tapasztalásból mondhatja, hogy az a vád rágalomnál nem egyéb. Reflektál röviden **Hodossy** beszédére, aki azt állította, hogy a horvátok maguk sincsenek tisztában közjogi helyzetükkel. Téves fogalmak vannak azonban a Dráván innen is, hisz maga **Horánszky Nándor** is azt mondotta, hogy a horvát autonomia csak annyi mint bármely magyar vármegye autonómiaja.

A zágrábi zászlósértés.

Érintve a zászlósértést, azt mondja, hogy az nem egyéb, mint a horvát diákok csinja s a diákok a zászló elégetéssel maguk sem akarták a magyar nemzetet s annak színeit megsérteni, hanem boszút akartak venni ezzel azon magyar munkásokon, kik egyik társukat megverték.

A baloldal zajos ellenmondásba tört ki a miniszteri magyarázat hallatára s a miniszter pedig még hozzá tette, hogy a törvényszéki tárgyalásoknál előfordult jelenetek sem bizonyítanak semmit, mert azok mesterségesen voltak scenirozva.

— Hiszen elég az is! — kiáltotta az ellenzék.

A miniszter ezután kérte a Házat, hogy ne nézze sötétebbnek a helyzetet, mint a minő tulajdonképpen s ne járuljon hozzá **Hodossy** javaslatához, mely a kormány észjárása fölött a rosszalás kimondását indítványozza.

Szederkényi Nándor félreértett szavait igazította helyre s ugyancsak e czímen kért szót **Josipovich Géza**, majd **Thaly Kálmán**.

Miután sikerült a felmerült félreértéseket eloszlatniok, **Kovács József** szólott a tételhez. Rövidebb indokolás kíséretében kijelenti, hogy pártolja **Hodossy** hat. javaslatát.

Milyen rend van Horvátországban?

Öt percnyi szünet után **Gyurkovics György** horvát képviselő szólalt föl. Tagadja, mintha Horvátországban a régi viszonyok megváltoztak volna s ott valami új irányzat, új áradat kapott volna lábra. Horvátországban már senki sem beszél a botrányokról...

— Hiszen minket sértettek meg! kiáltotta közbe az öreg Madarász József.

...s én úgy találom, folytatá **Gyurkovics**, hogy itt a Házban sokkal többet beszélnek a dolgról, mint az azt megérdemelné. Hígyje el a tulajdon, hogy Horvátországban van legalább is olyan rend és csend, mint — a függetlenségi pártban...

Nagy derűtség követte e szavait s növelte azt még inkább az a körülmény, hogy maga **Gyurkovics** képviselő csodálkozott azon leginkább, hogy mit nevetnek.

A horvát demonstrációt a közvélemény megnyilatkozásának tüntette fel az ellenzék, mondá **Gyurkovics**, ép olyan ez, mintha a Lepsényi tüntetést az ország közvéleményének tüntetné fel valaki.

— Nagyon rossz hasonlat! kiáltott át valaki a baloldalról.

Gyurkovics pedig rendületlenül bizonyította továbbá, hogy nem történt szóra érdemes dolog semmi és hogy Horvátországban minden — csendes.

A tételt elfogadja.

Elnök ekkor a tárgyalást félbeszakította s a* jövő ülések napirendjére nézve **Bánffy Dezső** báró miniszterelnök tevé megpropozíciót. Indítványozza, hogy a ház függessze fel a költségvetés tárgyalását s a holnapi ülésen vegye tárgyalás alá az indemnitéről szóló törvényjavaslatot; ennek letárgyalása után napirendre kerülne az ujoncz megajánlásról szóló törvényjavaslat s az erre vonatkozó honvédelmi miniszteri jelentések. Ha e törvényjavaslat is letárgyalatnék, a karácsonyi szünet előtt tárgyalás alá kerülne a pénzügyminiszter által benyújtott két kisebb törvényjavaslat. Ennek bevégezte után a házkarácsonyi szünetét tartaná meg s tekintettel a vármegyei tisztújításra, január 9-ig ülést nem tartana. Ez ülésre a költségvetés tárgyalása tüzetnek ki. Kéri a házat, fogadja el a napirendet.

Ugron Gábor példátlanul mondja azt, hogy a ház úgy szakítaná meg a tárgyalást, hogy valamely tételt egészen el ne intézett volna. Nincs kifogása a napirend ellen, de előbb a ház végezzen a szőnyegen forgó tételekkel.

Bánffy Dezső báró rövid felszólalása után a ház a miniszterelnöknek a napirendre vonatkozó javaslatát elfogadta.

NAPTÁR.

— December 5. —

Csütörtök. Róm. kath. Szabbas ap. Prot. Szabbas. Gör. kel. Amfilók. Izr. 18.

Nap kel 7 óra 14 p., nyug 3 óra 55 p. Hold kelt 6 óra 53 p., nyug. 10 óra 26 p.

Decz. 5. A biharvármegye népnevelési egyesület ülése.

„ 5. Városi közigazgatási bizottság ülése d. u. 3 órakor.

„ 8. A kamara kültagjainak választása.

„ 12. Jogász piknik.

„ 15. A berettyó-ujfalui izr. nőegylet bálja.

„ 15. A Szigligeti társaság matinéja.

„ 15. A 48-as népkör felolvasó-estélye.

„ 18. A vármegyei rendes évnegyedes gyűlése délután 9 órakor.

„ 29. A biharvármegyei és nagyváradai nőegylet sorsjegyhuzása.

„ 30. A vármegyei tisztújító közgyűlése.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonneuwirth-léle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.

Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.

Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.

M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.

Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

* **Megerősített tanfelügyelő.** **Wlassich Gyula** vallás és közoktatásügyi miniszter dr. **Petri Mór** Szilágyvármegyei kir. tanfelügyelőt jelen állásában végleg megerősítette.

* **A kolozsvári egyetemen** megürült második classica-philosophiai tanszék betöltésére a philosophiai kar már megtette javaslatát. Első helyen ajánlotta kinevezésére dr. **Csengeri János** budapesti egyetemi magántárt s a mintagymnasium rendes tanárát; második helyen dr. **Némethy Géza** budapesti egyetemi magántárt s főgymnasiumi rendes tanárt; harmadik helyen dr. **Cserép József** aradi főgymn. tanárt s kolozsvári egyetemi magán tanárt.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma, csütörtökön délután 3 órakor tartja e havi rendes ülését, **Beöthy László** főispán elnöklése alatt.

* **A járvány kórház fejlesztése.** Az ország egyetlen vidéki városának nincs olyan modern, gazdag berendezésű járványkórháza, mint Nagyváradnak. Dr. *Hoványi* Ferencz városi főorvos teljes buzgalommal törekszik folyton a kórház fejlesztésén. A főorvos most előterjesztést tett a tanácshoz, melyben rámutat arra, hogy a járványkórház kezelésénél még sok kívánatos dolog mielőbb rendezendő. A felügyelőnek sok más teendője van. Javasolja, hogy úgy a felügyelői állás, mint az egész kezelő személyzet kérdése végleg rendeztesse. A felügyelő felelősség mellett a fertőtlenítés végett átadott értékek kezelése, a díjak elszámolása, a fertőtlenítésekről napló vezetésével bizassék meg. A végleges rendezés előtt még szabályzat kidolgozását kéri a főorvos.

* **Kinevezés és áthelyezések.** Az igazságügyminiszter *Lin c z i n g e r* Gyula nagyváradi kir. törvényszéki joggyakornokot a nagyváradi kir. törvényszékhez aljegyzővé nevezte ki. *S z é n á s i* Gusztáv gyulai kir. járásbírói és *S u c h* József gyulai kir. törvényszéki irnokokat kölcsönösen áthelyezte.

* **Választási mozgalmak V-Velenczén.** A folyó év végével tudvalevőleg a városi törvényhatóság tagjai közül sokaknak lejár a megbízatása. Az így megüresedett bizottsági tagsági helyeket e hónap folyamán töltik be. A választási előértekezletek már egymást érik. Nagyobb mozgalom van már hetek óta Várad-Velenczén és Váralján, hol egy párt keletkezett, mely olyan városatyákat akar bevinni a törvényhatóságba, akik a városrészt érdeklő nagyobb tevékenységet fejtenének ki az eddigi városatyák egyrészénél. A politikai pártok tekintet nélkül tömörült választók tegnap este értekezletet tartottak a Páva vendéglőben. Az értekezletre tekintélyes számú választók gyűltek egybe. A választóknak az a kívánságuk, hogy a szabadelvű párt óhajukat meghallgatva, a Váralján választandó nyolcz bizottsági tag megválasztásánál két jelöltjüket vegye be a választási listájába. Visszont ők hajlandók a többi hat bizottsági tagságra a szabadelvű párt jelöltjeit támogatni. Az általuk kívánt két bizottsági tagság egyikére általános lelkesedéssel dr. *M o s k o v i t s* Józsefet jelölték. A másik tagságra nézve nem állapodtak meg, hanem a hangoztatott nevek közül a jelölést egy szűkebb bizottság belátására bízták. *Farkas József* indítványára elhatározták, hogy vasárnap ez a 20 tagú bizottság felkeresi a szabadelvű párt elnökét *H l a t k y* Endrét s a fentebbi értelemben hozott határozatot előterjesztik. Ha sikerül a két jelölt elfogadását kivinni a szabadelvű pártnál, akkor a választás Katonaváron simán fog lefolyni, ellenkező esetben a polgárság ellenzékké szervezkedett része mindent elkövet, hogy a szabadelvű párttal szemben más jelölteket vigyen keresztül. A deputáció tagjai lesznek: *Marx Antal* vezetésével *Papp György*, *Zana Ágoston*, *Farkas József*, dr. *Ullmann Béla*, *Török József*, *Szime Demeter*, *Novák Bogdán*, *Pogány János*, *Virányi Győző*, *Jónás János*, *Istvánffy József*, *Sándor Alajos*, ifj. *Klein Sámuel*, *Vicsay István*, *Kovács István*, *Kosztai János*, *Weisz Jakab*, *Schopper György*.

* **Vidéki hírlapírók értekezlete Budapesten.** A vidéki hírlapírók tudvalevőleg e hó 8-ikán tartják meg értekezletüket Budapesten az »Otthon« helyiségében, a hol ez alkalommal készülnek megalakítani a »vidéki hírlapírók szervezetét« és a hírlapírók országos segélyegyesületét. Vasárnap délelőtt *Dániel Ernő* kereskedelemügyi miniszter meghívására a milleniumi kiállítást nézik meg és délben résztvesznek a kiállítás területén tiszteletükre rendező ebédén. Az értekezletet délután 5 órakor tartják meg az »Otthon és hírlapírók« körében és erre a fővárosi hírlapírókat is meghívják. A vidéki hírlapírók első értekezletének megbízásából *Hindy Árpád* a »Koloszvár« szerkesztője és *Fehér Dezső*, a »Nagyvárad« szerkesztője következő meghívót adták ki:

Meghívó.

A nagyméltóságú magyar kir. kereskedelemügyi miniszter szívélyes és kitüntető meghívására a magyar vidéki sajtó munkásai december 8-án vasárnap délelőtt fél 10 órakor találkoznak Budapesten, a milleniumi kiállítás területén, Ugyanezen napon délután 5 órakor, az október 27-én Nagyváradon tartott konferencián történt megállapodáshoz képest, az Otthon írók és hírlapírók körének helyiségeiben jövőnk össze az országos értekezletre.

Ezen értekezletre az összes vidéki és fővárosi hírlapíró urakat ez uton is van szerencsénk tisztelettel meghívni.

Fehér Dezső

értekezleti jegyző.

Hindy Árpád,

értekezleti elnök.

* **Lueger diszpolgár.** A Bécsváros polgármesterének több ízben megválasztott, de meg nem erősített dr. *Lueger* Kaltera tiroli város diszpolgárnak választotta.

* **A ki a királyllyal levelez.** Évenként a kabinet irodát sokan keresik meg segélyért. Köztük gyakran akadnak szegény emberek, akik a szegénység nyomása alatt, egyszerű észszel, keresetlen szavakkal, szarkaláb betűkkel kérés levelet irnak Ő Felségéhez. *Vass Imre*, aki a nagyváradi hegyen lakik, mint betelepült, szintén ehhez a módhoz folyamodott. Egyszerű levélpapíron megírta szorult állapotát s felküldte Ő Felsége kabinet-irodájának Bécsbe. A borítékot még fel is diszította; a hátsó oldalra papír virágot ragasztott. A kérés levél a következő:

Kelt Levelem 1895. október 23.

Szeretettel felséges kirajom járulok hozzá alázatos kérelemmel mint Istenek fölönt kirájához még pedig alázatos kérelemmel mint csapásokal sujtó családal Ápa igaz hogy egy kis örökségem van az Nagyváradi hegyen 5 k. d. 890 kat. csak hogy eszt is a mult évben vetem 1500 forintot de az szűk termés miatt magamtól nem tudtam kifizetni mert az nagy család sokat felemésztet anyira hogy 800 száz forint kölcsönt kiráji köz jegyző közbejárásával kaptam csakrá már most újra rám jöt a századolas 64 forint de képtelen vagyok az fizetésére mert a nagy család a mi szűk termés volt fölemésztet minden igyekezetemet is nem vagyok képes még csak ruházzal lássam el őket mert van 6 siju és leány a melynek az mindennapi eledele is sok Én mint kiszolgált kalona a boszniai meg meg szálásban hadzsilolya elfogásában részt vettem földig meghajolva könyörgök Felséges Kirajomhoz az nagy Istennek nevében kérek egy kis segélyt kieszközölni hozánk.

Ezel bézárom levelem maradok a sirig hü alattalólya Én *Vass Imre* az N. Várad hegyen miképen az izraeliták hogy könyörögtek *Dávid* kirájért amely megvagon irva az 20-dik zsoltárok könyvében én is aképen én is könyörgök szeretettel felséges kirajomért és családjáért, hogy Isten taresa meg sok számos évekig.

Bocsánatot kérek szeretettel felséges kirajomtól ha megsértetem ezen kérelmemel.

A levelet a kabinet-iroda minden megjegyzés nélkül leküldte a belügyminiszterhez, honnan tegnap a városhoz került, azzal a megjegyzéssel, hogy a város vegye szabályszerű tárgyalás és elbírálás alá. A levél utolsó részéből az tűnik ki, hogy *Vass Imre* a nagyváradi hegyen igen elszaporodott baptisták közzé tartozik.

* **Egy ifju temetése.** Az oly korán, élte tavaszán elhunyt *Hort Elemér* VII. oszt. gimnáziumi tanuló temetése tegnap délelőtt nagy közönség részvétel mellett ment végbe. A gyászszertartást *Dencs János* esperes-plébános véggezte. A diszes érczkoporsót elborították a szép koszorúk, melyek közül különösen kivált a gimnáziumi ifjúság remek nefelejtés koszorúja

és az osztálymérnökség szép tearóza koszorúja. A koszorú feliratok közül a következőket közöljük:

Felajthetetlen jó fiainak — Bánatos szülei. *Iren* és *Ödön* — szeretett jó Elemérnek. *Viktor* és *Margit* — a jó testvérenek. Az osztály mérnökség — szeretett jeléül. *Szentlélek* *Kálmán* és neje — őszinte részvételük jeléül. *Frankó család* — legbensőbb részvétellel. A VII. osztály — szeretett osztálytársuknak. Szeretett keresztfiunknak — *Balogh József* és neje. *Tichy család* — utolsó üdvözléül. *Hort Róza* — szeretett nagynénje. *Bak István* — tisztelettel jeléül. *Hanzély István* és családja — tisztelettel. *Dr. Schiff Ernő*. *Weber János* és neje. *Osztlerlam* és neje.

A diszes temetést *Weiszlovits Adolf* és fia temetkezési intézete rendezte.

* **Házasságkötések.** Tegnap sok dolga akadt *Komlóssy József* polgári anyakönyvvezetőnek. Négy párt kötött össze. *Lustig Lajos* *Izsák Etelkával*, *Bodnár Zsigmond* *Ferenczy Czecciliával*, *Guttman Mendel* *Weinstock Máriával* lépett házasságra. — Tegnap függesztették ki dr. *Grünfeld Mór* és *Léderer Ilona* kihirdetését a hirdetések táblájára.

* **Magyarok bejövetele.** Munkácsról írják, hogy egész sereg lengyel zsidó költözött be az utolsó hetek alatt Galicziából Magyarországra. Nem regisztrálnók ezt az »örvendetes« tényt, ha ezek a bevándorlók nem olyan községekből jönnének, a melyekben dühöng a kolera s ha a beregmezei közigazgatás nem volna olyan nagyon liberális, talán észbe jutna, hogy nem csupán a liberális musnak hódolnak, mikor a lengyel zsidókat bebocsájtják, hanem a közegészségügyet is veszélyeztették, a mikor a koleravészes galicziai községekből 33 zsidó családot minden vizsgálat nélkül beengedték az országba.

* **Halálozások.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentéseket. *Özv. Mág Emánuelné* a maga, továbbá *Beznák Géza*, *Jolán*, *Gyula*, *Aladár* és *Ilona* valamint nagyszámu rokonai nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatják a felejthetetlen jó gyám-leány illetve anyja és rokonnak *Özv. Beznák Béláné*, szül. *Schenk Emiliának* élte 49-ik évében hosszas szenvedés a halotti szentségek ájtatos felvétele után f. hó 3-án este 1/2 7 órakor történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei f. hó 5-én délután 3 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint a Szt.-János-utca 387. számú gyászszobából az olaszii köztemetőben az örök nyugalomnak átadni. Az engesztelő szent miseáldozat pedig f. hó 6-án d. e. 10 órakor fog a várad-olaszii plébánia templomban az Egek urának bemutatni. A végtisztességtételre az elhunyt rokonai barátai és ismerősei tisztelettel meghívattak. Nagyváradon 1895. december hó 4-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! — *Özv. Péter Lászlóné*, szül. *Szoyka Anna* ugy a maga, valamint az elhunyt leánya *Hann Anna* férjével *Simon Károlyllyal*, nemkülönben az elhunyt testvérei: *Péter Anna* férjével *Szabó Mihályllyal*, *Péter Ilona* férjével *Darvasy Sándorral*, ugy az elhunyt unokahuga *Szabó Berta* férjével *Nagy Lajossal*, valamint számos más rokon nevében is fájdalomtól szívvel tudatják a legjobb leány, anyja, testvér, nagynéne és rokonnak *Özv. Hann Jánosné*, szül. *Péter Juliánának* f. év decz. hó 3-án; este 8 órakor, élte 47-ik évében, rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó hó 5-én d. u. 3 órakor fognak a Biharmegyei közkórházban a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint beszenteltetni s az olaszii sirkertben örök nyugalomra tétetni. Az első engesztelő szent miseáldozat pedig folyó hó 6-án d. e. 10 órakor fog az olaszii plébánia-templomban az egek urának bemutatni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívattak. Nagyvárad, 1895. december hó 4-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Hány gyermeket oltottak be Nagyváradon.** Az 1895. évben Nagyváradon végzett himlő oltásokról készített kimutatást összeállította a városi főorvosi hivatal. Az ingyenes első oltásban összesen

713 gyermek, 362 fiu és 351 leány; újraoltásban 785 gyermek, 355 fiu és 430 leány részesült. Magán oltást 29 esetben végeztek. Egyéni okokból 371 oltás elmaradt.

* **Érdekes statisztika.** A Jogtudományi Közlöny legközelebbi száma az 1894-iki statisztikai évkönyv alapján közli a magyarországi ügyvédek, közjegyzők, bírók, továbbá a bíróságok előtt elintézett ügyek számát, összehasonlítva Horvát-Szlavonország, Ausztria és Németország számaival. A közleményből átvesszük a következőket. A szoros értelemben vett Magyarországon 1894-ben volt 4601 ügyvéd, Horvátországban 70, Ausztriában 3605 Németországban pedig 5795. Eszerint Magyarországon minden 3295, Horvátországban 12864, Ausztriában 6629, Németországban pedig minden 8530 lakosra esik egy ügyvéd. Magyarországon volt 250, Horvátországban 29, Ausztriában 1104 közjegyző. Tehát nálunk minden 61607 lakosra, Ausztriában pedig minden 21580 emberre jut egy közjegyző. Az adatok szerint Horvátország mind a három tekintetben nagyon hátra van. A szoros értelemben vett Magyarország bírói létszáma helyes viszonyban van a népességgel, közjegyzők aránylag csekély számmal vannak, ügyvédekben pedig egészségtelen túlproductia mutatkozik.

* **Leégett apácakolostor.** Az antwerpeni Saint Antoine apácakolostorban, mint egy távirat jelenti, éjjel hirtelen tűz támadt. A pusztító elem olyan rohamos gyorsasággal terjedt a régi épületben, hogy az apácák, a kiket álmukból vert fel a vész, alig tudták életüket megmenteni. A kolostorban levő számos értékes egyházi felszerelés, festmény és relikviák mind elpusztultak. Az ablakból kiugrott apácák közül többen súlyos sérüléseket szenvedtek az utca kövezetén.

* **Egy Amerikai gazember európai köruton.** Schwartz Lázár buenosayresi (délamerikai) individuum a jómadarak azon fajtájához tartozik, aki a legocsmányabb foglalkozásból tartja fenn magát. A belügyminiszter most körrendeletben hívja fel a törvényhatóságok figyelmét Schwarz Lázárra, aki hirhedt és közveszélyes nőkereskedő. Tudatja a miniszter, hogy Schwartz Európába jött, valószínűleg itt akar zsákmányra szert tenni, s Magyarországra is ellátogat. Különben lopással is foglalkozik. A hatóságok utasítva vannak, hogy kísérik figyelemmel s ha előkerül fogják el és büntessék meg szigorúan. A gazember több nevű utlevelekkel utazik, s 19 czinkostársa van, akiket a miniszter szintén megnevez.

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-18, 7-08, 1-48, 7-15, 8-42.	Budapest felé 2-14, 8-33, 11-37, 11-10, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 8-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 9-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Ermihályfalváról 8-10, 9-14.	Ermihályfalva felé 6-45, 4-35.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

Ezredéves kiállítás.

A kiállítási katalógus szerkesztői.

A kiállítási igazgatóság a jelenkori főcsoporthat katalógussal bevezető és általános részének szerkesztésével Ráth Károlyt a keresk. muzeum igazgatóját és Mudrony Somát, az orsz. ipar-egyesület igazgatóját bizta meg. A katalógus tárgyi részének szerkesztői teendőit Micseh Endre a kiállítási igazgatósághoz beosztott miniszteri s. titkár vezeti, aki egyszersmind a katalógus számára beérkezett anyag feldolgozására szervezett irodai osztálynak a főnöke.

A német császár kiállítása.

Már megemlítettük, hogy Vilmos német császár a magyar kormány kérésére elrendelte, hogy berlini királyi Zeughaus híres gyűjteményéből több,

Magyarországból való, történelmi becsü és emlékü műkmeset küldjenek Budapestre, az ezredéves kiállításra. Most ujabbant azt jelentik a porosz fővárosból, hogy a kiállításra kerülő tárgyakat, amelyek a Zeughaus keleti gyűjteményéből valók, már kiválogatják s valószínűleg még ebben a hónapban udvari tisztviselők és furirok felügyelete alatt utnak indítják Budapestre. A kincseket érő gyűjteményben vannak: három török lófarkos zászló, a melyeket 1686-ban zsákmányoltak Budavára visszavételekor, továbbá egy buzogány faragott karneolból és jászpiszból, amely 1700-ból való és számos fegyver, páncél, zászló. A legérdekesebb és legbecesebb Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király egyik diszkardja. A gyönyörű fegyver markolata és kosara szinezüstből való s arannyal díszített. A markolatnak a kézbe kerülő részén halbör van. A penge is arannyal van díszítve s aranyból való rajta a gazdájának hü képmása is s alatta ez a felírás:

STEPHANUS BATHORI

REX. POLONIAE.

1579.

Báthory Istvánnak egy másik, orosz gyűjteményben levő kardját is megakarták szerezni a kiállítás számára, de ezt a tulajdonos nem akarja kiállítani.

IRODALOM.

— **Az aquinói szent Tamásról nevezett bölcsellettudományi társaság** egyes tagjai elhatározták, hogy a budapesti-balparti katolikus legényegyesületben a folyó évi december hó 8-ikától kezdve vasárnaponként este 6 órakor felolvasásokat tartanak szocialis kérdésekről. Az első előadást, december 8-ikán, dr. *Surányi János* győri kanonok fogja tartani: A szocialis kérdés mibenlétéről és okairól. A következő vasárnapokon felolvasnak: Dr. *Bognár István*, *Bundala Mihály*, dr. *Giszwein Sándor*, dr. *Gyürky Ödön*, dr. *Kiss János*, *Kövér Gyula*, *Notter Antal*, dr. *Mihálovics Ede*, dr. *Való Simon* és dr. *Vucskics Gyula*, (*nagyváradi theologiai tanár, lapunk főmunkatársa*) az Aquinói- Szent- Tamás- Társaság rendes tagjai. A részletes programot legközelebb közzéteszük. A felolvasásokon a legényegyesület tagjain kívül más érdeklődőket is szívesen lát az egyesület vezetősége.

Igazságszolgáltatás.

Rablógyilkosság a fővárosban. Megirtuk volt, hogy Velkovic Gitán szerb marhakereskedő titokzatos halála ügyében a rendőrség négy embert letartóztatott, a kiket alapos gyanu terhel, hogy ők gyilkolták meg a pénzes marhakereskedőt. Horváth István, Kovács János, Szabó Sándor és Szabó Béni, a négy letartóztatott hajesár, tagadják, hogy részük lett volna Velkovic Gitán halálában. A rendőrség befejezte az előnyomozatot s átkísérte őket az ügyészség börtönébe. Dr. Sárkány József vizsgálóbíró már ki is hallgatta őket, a vádlottak azonban a vizsgálóbíró előtt is tagadtak. Ennek dacára dr. Sárkány elrendelte ellenük a további vizsgálati fogságot.

Pofoszkodó bíró. *Maducza* Vaszali bíró egy kis oláh községben Vaskóh közelében. Hatalmának érzetében *Gábor* Mihályt, a ki a faluban lakó *Tomucz* Mitru házából egy kocsi fát akart elvinni, az utcán megállította és ráparancsolt, hogy forduljon vissza, mert a faluból nem szabad fát kivinni. Mikor pedig *Gábor* Mihály nem teljesítette parancsát, pofon ütötte és kényszerítette, hogy engedelmeskedjen. Hivatalos hatalommal való visszaállítás miatt emelt ezért vádat ellene a kir. ügyész, minek következtében a nagyváradi kir. törvényszék *Maducza* Vaszalit hivatal vesztésre, 10 forint pénzbüntetésre, és a sértett részére 4 forint lefizetésére ítélte. Ítélet ellen az ügyész és vádlott felebbezett.

REGENY-CSARNOK.

Párbajhős.

Regény.

— Irta: Rostkovicz Arthur. —

25

(Folytatás.)

Leült és várt.

Körülbelül negyed óra telhetett el, mikor a másik szobából Rogasóczy kilépett. Ő is vele távozott, de csak azért, hogy később visszatérjen.

Rogasóczy nem tudott hova lenni mérgében, mikor látta, hogy Jajjaghyt nem tudja lerázni a nyakáról. De csalódott. Az utcán a riporter megállt.

— Bocsánat kedves uram, de tovább már nem kísérhetem; a kötelesség a redakcióba hiv. Alázatos szolgálója!

— Isten önnel! — kiáltá utána örvendő, s beugrott a kocsiába.

— A takarékpénztárhoz!

Néhány perc múlva megállt a bérkocsi s ő bement. Itt megtudta, hogy nővére ingatlanaira husz ezer forintot is föl lehet venni.

Ismét a kocsiába szállt.

— Tudja, hol van a Kaposy-tanya?

— Hogyne tudnám, nagyságos ur!

— No hát hajtson oda! Mennyi idő alatt érünk oda?

— Ha sietek, egy óra alatt!

A kocsiának igaza volt; egy óra múlva ott voltak. Őt forintot adott neki és elbocsájtotta.

— Ime czélnál vagyok! — szolt s erősen megragadta zsebében a revolvért. Szerencse fell! Az udvaron egy béres ácsorgott. Tisztességtudóan lekapta süvegét, amint a finom urat meglátta.

— Itthon van a húgom?

— A tekintetes asszony a kertben van a kis urfival. Majd szólok . . .

— Maradj! — rivalt reá a legényre. Majd megyek magam. Vidd fel ezt a táskát a szobába s tedd le valahová.

A táskát átadta s a kertbe ment.

Húga nagyon meg volt lepelve, midőn megismerte.

— Elek, Elek! — kiáltott örömeiben.

— Drága húgocskám! — szolt megölelve őt a jó bátya.

— No ez szép tőled, hogy magányomban meglátogattál; bizony nem is reméltem.

— Bár ne jöttem volna — válaszolt az, reszkető hangon — oh! bár ne kellett volna jönnöm.

— Oh! Istenem, talán valami szerencsétlenség ért, hogy ilyen levert vagy?

— Meghalt nőd, vagy gyermeked? Oh! hát beszélj!

— Ők élnek; oh! bár inkább haltak volna meg, mintsem a szégyent, a gyalázatot megérjék!

De hát mi az?

— Oh! én szerencsétlen, nyomorult ember! — kiáltotta szinpadias kitéréssel s megtörölte homlokát. — Végem van, végem . . .

— Beteg vagy talán?

— Dehogy . . . S még is meg kell halynom.

— Ki mondja ezt?

— Sikkasztottam a rámbizott, hivatalos pénzekből.

— Iszonyatos! . . . s talán már üldöznek is? talán már nyomodban is vannak szerencsétlen!

— Még egyelőre biztonságban vagyok; oh! de ki tudja, hogy holnap is ezt mondhatom; és nem rablánczot csörget-e kezem? Oh! drága húgom, én el vagyok veszve; érzem, tudom, s nincs a ki segíthetne rajtam, szerencsétlenül! Nincs más számomra hátra, mint a halálban keresni menedéket a földi igazságszolgáltatás elől! Csak az a tudat bánt hogy nőmet és ártatlan gyermekemet a legnagyobb nyomorban hagyom hátra, kitéve annyi megaláztatásnak és lenézésnek; hiszen férje, apja sikkasztó volt!

— Iszonyatos, amit beszélsz!

— Nőm, gyermekem még a siron tul is átokkal kísérnek, mert én vagyok minden szerencsétlenségük okozója. De ugy-e, te nem fogsz elátkozni, te nem fogod megvetni a becsstelen fivér emléket, ki neked is annyi bánatot okozott, ugy-e nem?

— Ne beszélj így, Elek, hiszen még nem kell annyira kétségbe esned; talán lehet még segíteni a bajon! Légy férfi, türrj, szenvedj, ha kell, évekig is, hiszen van céled, van kiért! Az erények kiegyenlítik a bűnöket, s bizony hiszem, hogy le fogod mosni nevedről a rajta ejtett mocskot. Lásd én is sokat szenvedtem, s mégsem gondoltam arra, hogy elvegyem magamtól az életet, melyet nem én adtam magamnak, s melyre még másnak, a fiannak szüksége van! Neke van nőd, van gyermeked, kikért élned, dolgoznod kell, még ha becestelen lettél is!

— Oh! de én gyáva vagyok erre és inkább a halálban keresek menedéket a gyalázat elől. Nézd e fegyvert, magammal hordozom, mindig mióta először sikkasztottam.

— Tedd le a fegyvert, s mondd meg, mennyit sikkasztottál; talán segíthetek rajtad!

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Országgyűlés.

(Folytatás.)

Nógrádi tisztujtás.

Perczel Dezső belügyminiszter válaszol ezután Apponyi Albert grófnak a nógrádi tisztujtás ügyében tett interpellációjára. A miniszter a beszerzett értesülések szerint tévesnek jelenti ki interpelláló amaz állítását, hogy Scitovszky jelenlegi alispán ellen pártpolitikai okokból indult volna meg a mozgalom; ezt bizonyítja az is, hogy Scitovszky ellenfelének pártjában vannak ellenzékiek, viszont Scitovszky pártjában vannak kormánypártiak. Különben is a nógrádmegyei közigazgatás vezetésének lassúsága és inkorrekttsége miatt régebbi idő óta vannak panaszok, s hogy ezen panaszok nemcsak kormánypárti részről tételnek, bizonyítja az is, hogy azt H o l l ó Lajos képviselő is szóvá tette itt a házban.

Mentegeti a főispán eljárását s azt mondja, hogy semmi olyan dolog nem történt Nógrádmegyében, ami törvénybe ütköznék.

Az ellenzék zajos derűtséggel fogadta e kijelentést s a baloldal, mint minden miniszteri beszédre, most is helyeselt és éljenzt.

Apponyi Albert gróf hosszabb beszédben meggyőzően mutatta ki, hogy igenis, a megyei választásoknál pártpolitikai szempontok érvényesülnek; frappáns bizonyítékul felolvasta a balassa-gyarmati bíró és jegyző levelét, melyben azt írják le, hogy a főispán mily eszközökkel akarták a megyebizottsági tagokat arra bírni, hogy a kormánypárt hivatalos alispánjelöltje mellett foglaljanak állást.

A megbotránkozás moraja zúgott végig a házon a hallatlan törvénytelenések hallatára, de a kormánynak ezuttal is igaza volt, mert Perczel belügyminiszter s Apponyi gróf ismételt felszólalása után a jobboldal a választ mosolyogva tudomásul vette.

Serbán Miklós a következő interpellációt intézte a miniszterelnökhöz:

Van-e tudomása a miniszterelnök urnak a nemzetiségek ellen a főispánok részéről inscenált üldözésről; s

törvényesnek és méltányosnak tartja-e, hogy a ma divó kormányrendszer mellett a románok kizáratnak a vármegyei tisztviselői állásokból;

gondolja-e a miniszterelnök, hogy ezen eléggé el nem ítélhető eljárással boldoggá teszi a hazát s megalégedetté a népeket?

Mit szándékozik tenni ez abnormitások megátlására?

Sima Ferencz a csongrádmegyei tisztujtások előkészítésénél előforduló visszaélések s törvénytelenések tárgyában interpellálta a belügyminisztert.

Függetlenségi és 48-as pártok egyesülése.

Budapest, december 4. (Saját tud. táv.) A Justh-párt mai értekezletén az Ugron párt javaslatait elfogadta, de Kolozsvári Kiss István határozati javasla-

tára megjegyezték: Gondoskodjék az Ugron-párt, hogy tagjai ne paktáljanak a kormánnyal, mert ezt ők, Justhék sohasem tették. Ezután **Justh lemondott és Kossuth Ferenczet választották elnöknek.**

Politikai körökben azt beszélnek, hogy az egyesülés ilyen malicziózus határozat folytán nem jöhet létre.

A Lepsényi tüntetés.

Budapest, decz. 4. (Saj. tud. táv.) A belügyminiszterium tüzetes jelentést tétetett magának a Lepsényi Miklós hazaérkezése alkalmából lefolyt tüntetésekről és a beérkező jelentések alapján úgy a tüntetésben résztvevő egyének, mint a rendezés értelmi és tényleges rendezői ellen megindította az eljárást, mivel semmi esetre sem engedhető meg, hogy egy királlysértés miatt elítélve volt egyén ünneplését tárgyává tétessék. Ugy a fővárosi, mint a szegedi, félegyházi, kecskeméti és ceglédi rendőrségek az illető egyének kipuhatólása és kihallgatás iránt már megkapták az utasításokat.

A kongrua.

Budapest, decz. 4. (Saját tud. táv.) A kongrua rendezése hir szerint erősen foglalkoztatja a közoktatásügyi miniszteriumot s Wlassics a tárca költségvetésének tárgyalásánál érdemleges nyilatkozatot tesz a javadalmak összeírásáról.

A facseti mandátum.

Budapest, decz. 4. (Saját tud. táv.) A facseti kerületben ma Gränzenstein Béla pénzügyminiszteri államtitkárt egyhangulag képviselővé választották. E szerint csakis a belügyi államtitkárnak nincs mandátuma s épen ez az ok arra, hogy Stomfán minden lehető és lehetetlen erőszakot elkövessenek.

Honvédtábornokok nyugdíja.

Budapest, decz. 4. (saj. tud. táv.) A legújabb hírek a hét honvéd kerületi parancsnok közül ötöt küldenek nyugalomba a jövő év folyamán ugymint Pókay, Janky, Say, Hild és Jelensék tábornagyokat. Helyükön maradnak Lukinác altábornagy — a horvát kerület parancsnoka és Bolla altábornagy.

Az új főkapitány.

Budapest, decz. 4. (Saját tud. távirata!) A főkapitányi állásra, mint a rendőrség köréből jelentik Rudnay Béla nógrádmegyei főispánt nevezik ki. A kinevezés csakis a vármegyei választások bevégezése után jelenik meg a hivatalos lapban. A főkapitányi állás betöltésével változások várhatók a rendőrség körében, szó van arról, hogy személyzeti és egyéb tekintetben a hatáskörét a főkapitánynak jelentékenyen kiterjeszszék s emancipálják a belügyminiszteri aprólékos gyámkodás alól.

A belügyminiszter párbaja.

Budapest, decz. 4. (Saját tud. távirata.) A budapesti kir. ügyészség ma indítványt tett a törvénytelenkedés, hogy Perczel Dezső belügyminiszter és báró Andreánszky Gábor ellen párvialdal vétsége miatt indítsák meg a nyomozást.

Ötödfélmillió kölcsön.

Budapest, decz. 4. (Saját tud. távirata.) A kereskedelmi miniszter ma javaslatot terjesztett a ház elé, a m. kir. államvasutaknál folytatólagosan eszközözlendő mozdony beszerzések és műhelyépítés költségeinek fedezése tárgyában, E szerint felhatalmaztatik a kormány, hogy a mozdonyállomány kiegészítésére, továbbá a debreczeni műhelyépítés munkáiról a f. évben felmerülő költség fedezésére 4.500.000 frtot fordithasson. Ez a kölcsön csak a legszükségesebb kiegészítéseket fedezi, ehhez járul még a nagy beruházási kölcsön.

Közgazdaság.

A mező gazdasági statisztika kudarcza.

Lapunk tegnapi számának vezércikkében megemlékeztünk a mezőgazdasági statisztikáról, s fölvetettük a többiközött azt a kérdést is: vajjon sikerült-e?

Erre a kérdésre a »M. O.« mai számában a következő feleletet olvassuk.

*

Kezdetben gyéribben, de most már az ország összes részeiből érkeznek hírek arról, hogy az a mezőgazdasági statisztikai összeírás, melyet a kormány november 20-iki terminussal az egész országban rendezett, teljes kudarcot vallott. Eltekintve attól, hogy ennek következtében a mezőgazdasági adatok tekintetében ezentul is olyan sötét bizonytalanságban leszünk, mint a hogy eddig voltunk, ez a kudarc az országnak még 300,000 frtjába kerül. A mi bizony drága mulatság. De — ha a különböző helyekről beérkezett jelentéseket egybevetjük — nyilvánvaló, hogy a kudarcot a földmivélsügyi miniszterium okozta a maga tapintatlan és félszeg intézkedéseivel.

Először is az adatgyűjtés fővezetése avatlatlan kezekben volt, melyek a dolgok előkészítésére és tapintatos vezetésére sem tapasztalattal, sem rutinnal nem bírtak. Ennek következtében aztán a kérdőpontokat is olyan rendszertelenül és oly kevés világossággal szerkesztették meg, hogy a számláló közegek sem tudtak eligazodni a 400 kérdésen. Pedig ezek elég intelligensek az ilyen munkához — csupa tanító, jegyző és pap, és a jóakarataknak sem voltak hiájával. Az egész dolognak pedig legnagyobb hibája, hogy a számlálás idő pontját a lehető legrosszabbul választották meg.

Ha mezőgazdasági technikai szempontból alkalmas időpont is a november 20-ika, a földmivélsügyi miniszteriumnak nem szabadott volna megfedkedni arról, hogy a kereseti adó összeírása is november hónapra esik s ugyancsak november 20-ika körül kapja meg az országban mindenki a maga adóbevallási ívét. Mi sem természetesebb, mint hogy a vidéki lakosság és az adóteher alatt amugy is nyugó gazdaközönség kapcsolatba hozta egymással azt a két összeírást, mely egyidejűleg történt.

Igy aztán a statisztikai összeírás mindenki adóügyi eljárásnak nézte s ennek természetese következménye volt, hogy a gazdák nem adtak helyes vallomást, szerszámaikat, gépeiket elrejtették, állataikat levágták vagy olesó áron eladták, sőt egyes helyeken még a gyümölcsfákat is kivágták, nehogy mindezek után adót kelljen fizetniük.

Képzhetők most már, hogy milyen megbízható lesz az ily módon készült statisztika. A kormány félszeg eljárása nemcsak 300,000 frttal tette szegényebbé az országot, hanem valóságos pusztítást vitt véghez az állatállományban és kiváltképpen a baromfiállományban. Na, köszönjük szépen az ilyen statisztikát, de többet nem kérünk belőle. Az ilyen nagy gondolt igénylő dolog nem egymást felváltó dilettánsok kezébe való.

Nagyváradai hetivásár.

— Deczember 3. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piaceton 1895. deczember 3-ik napján tartott vásárban eladott termesztmények és élelmiszereknek.

Tiszta buza 6.20—6.—— Kétszeres buza 5.60—5.30. Rozs 5.50—5.20. Árpa 5.—0.00, Zab 5.20—5.— Tengeri 4.20—4.00 Borsó 15.— Lencse 17.— Bab 8.— Köleskása 11.— Burgonya 2.60. Lángliszt 12.— Zsemlyeliszt 11.— Fehérkenyér liszt 10.— Barnakenyér liszt 9.— széna fuvarral 3.20. Szalma fuvarral 1.70 Szalonna 58.— 6 kiló zsúpp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tűzifa, bikk 3.—, tölgy 2.80, cser 3.30. 100 kiló marhahus 56.—. Öntött gyertya 54.—. Lámpaolaj 50.—. Egy liter bor ó 50, új 40. Pálinka 28, szilvapálinka 65, szesz 70. Egy métermázsa kősó 10.80, nyers fagygyu 25.—, olvasztott fagygyu 34.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —. Egy hektoliter ó-bor 40.— új-bor 30.—, mész 85.—, kemény faszén 1.40 puha faszén —, kendermag 8.—, köles 6.00 repce 0.—, dió 18.00, mogyoró —, aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 16, szalonna 62, sertéshus 56, juh-hus 36, ve-

res hagyma 14, fog-hagyma 32, bors 1:60, paprika 1:20 barna kenyér 09. Egy liter kórolaj 20, 1 mm. Bükköny — 1 mm. Luczernamag — — frtig, 1 mm. Lóhere — — — 1 mm. Burgondi —.

Marha ártáblázat 1895. decz. 3-ról: Egy pár első rendű jármás ökör 300—, egy pár másodrendű jármás ökör 255—, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—, 1 pár fejős tehen 170—, 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 85—, 1 drb. vágó tehen 150 kgr. 75—, 1 drb. veres borju 10—, 1 drb. fél éves borju 22—, 1 drb. egy éves borju 30—, két éves borju 38—, 1 drb. hizott sertés 56—, 1 pár fél éves sertés 16—, 1 pár egy éves sertés 32—, 1 pár két éves sertés 45—, egydrb. jó igásló 50—, 1 pár ökrébőr 27—, egy pár tehénbőr 18—, borjubőr 5:20, 1 pár lóhbőr 7—, 1 pár juh bőr 2:30.

Forgalmi kimutatás 1895. évi decz. hó 3-ról: Tiszta buza körülbelül 2100 hltr, kétszeres buza 1200 hltr, rozs 2000 hltr, árpa 300 hltr. zab 200 hltr, tengeri 1600 hltr, burgonya 2800 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 385 drb, félhizott 500 sovány 1150, süldő 1300, malacz 1400, hizott marha —, jármás ökör 550, fejős tehen 330, borju 130, bivaly —, juh és bárány 200, ló 258.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. december 3.

Budapest, december 3. I. Készárúüzlet. Buzát ma mérsékelten kínáltak, a vételkedv kedvező volt és nyugodt irányzat mellett 120.000 q. hazai buza kelt el, olcsóbb árakon vásároltak.

Tiszavidéki 100 q. 82 k. 7.10 frton.

Idegen búzákból elkelt ma nem volt forgalom.

Rosz irányzata csökkent, ára 6.15 frt.

Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu

Zab irányzata szilárd. Elkelt 200 q. 6.30 1/2 frton

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 3/4 centes árhanyatlást jelentett minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 5—6 krral javultak.

Előfordult kőtekek: buza tavaszra 6.85—6.90 frt, rozs tavaszra 6.18—6.23 frt, tengeri 1896. máj.—juniusra 4.46—4.48 frton, zab ősze 6.09—6.14 frt, káposzta-repcze szeptemberre 10.75—10.85 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza ősze 7.13—7.10 frt, buza tavaszra 6.85—6.86 frt, rozs ősze 5.33—5.35 frt, rozs tavaszra 6.17—6.19 frt, tengeri október—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. máj.—juniusra 4.47—4.48 frt, zab ősze 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 6.05—6.06 frt, káposzta-repcze szeptemberre 10.85—10.90 frt, káposzta-repcze 1896. augusztus—szeptemberre 10.80—10.85 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, decz. 3. Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendű: 56—57 kr.; közép: 54—57 kr.; Fialat nehéz: 54—55 kr.; Fialat közép 54—55 kr.; Fialat könnyű 00—00 kr.; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr.; könnyű 00—00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. december 4-én.

Magyar aranyjárdék 4%	120.75
Magyar koronajárdék	98.25
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	119.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérési jog megváltási kötvény	99.50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	154.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	141.—
Osztrák járadék papirban	99.50
Osztrák járadék ezüstben	99.50
Osztrák járadék aranyban	120.75
Osztrák korona járadék	100.—
1860. osztr. államsorsjegyek	148.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1015.—
Magyar hitelbank részvény	438.—
Osztrák hitelintézet részvény	570.25
Osztrák-magyar államvasúti részvény	365.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	960.—
Német birodalmi márka	59.15
London vista	121.10
Paris vista	45.—
20 márkás arany	11.80

5459. sz. Pályázati hirdetmény. 1895.

Az előléptetés folytán üresedésbe jött pecze-szent-mártoni illetve pecze-szőllősi **körorvosi** állásra pályázatot hirdetek, s mivel az ezen egészségügyi körben föllépett járványok ezen állás sürgős betöltését igényli, a választásra határidőül

folyó évi december hó 15-ik napjának délelőtti 10 óráját

Peczeszöllős község házához kitűzöm s felhívom az ezen állásra pályázni óhajtó egyéneket, hogy az 1886. évi XXII. t.-cz. 32. §-a, az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-a, illetve az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §-ában előirt értelemben felszerelt és kellően bélyegzett pályázati kérvényeiket hozzám

I. évi december hó 12-ig

okvetlenül adják be, mivel a később érkező pályázati kérvények figyelemben részesítettetni nem fognak.

Egyéb pályázati feltételek illetve a személyi járandóság s a köteleesség teljesítésre vonatkozó szabványok hivatali helyiségemben megtudhatók.

Kelt Nagyváradon, 1895. decz. 2-án.

Kiss Elek,

főszolgabíró.

319 2—3

Pályázati felhívás!

Nagyvárad-város törvényhatósági joggal felruházott város által építeni szándékolt

„VÁROSHÁZ“ tervezetére vonatkozólag.

Általános pályázati feltételek.

Nagyvárad-város törvényhatósági bizottságának 1895. évi november hó 14-ik napján 325./19567. szám alatt hozott határozata alapján ezennel pályázat nyitattik a Nagyváradon építendő **városház tervezetének** készítésére.

A polgármesteri hivatal pályázni szándékozóknak kívánatokra készségesen rendelkezésükre bocsátja:

a) A részletes építési programot, az épület helyiségének kimutatásával együtt.

b) Az építési tér és környékének helyszínrajzát 1:720 (1 hüv. = 10 öl méretben, melyben egyszerűsített az építési tér, valamint a hozzá vezető utak (utczák) lejtmezérese, a meglévő csatornák fekvése és mélysége is ki van tüntetve, ugyszintén az emelendő épületnek körülbelüli alapozási mélysége.

c) A költségszámítás alapjául szolgáló egységárak, az építő anyagok és napszámok helyi áraival együtt.

A pályázók által készítendő összes tervek, műleírás, magyarázatok, költségelőirányzatok stb. csak magyar nyelven szerkesztendők.

A tervezetek „jellegével” látandók el, ugyan-ezen jelleg legyen a pályázó vezetékek és keresztnevet, lakását és teljes címét tartalmazó lepecsételt levélborítékban, amely azután Nagyvárad-város polgármesteri hivatalának ezimezendő.

A tervezet minden részében megfelelően jelen pályázati feltételeknek, valamint a program határozatainak.

Az összes pincze, földszint és emelet alaprajzai, valamint az egyes épületrészek ismertetéséhez szükséges keresztmetszvények 1:200 méretben készitendők és megfelelően kottirozandók.

Mindhárom utcái homlokzat, tájékoztatásához szükséges udvari homlokzat rajzai 1:100-hoz készitendők.

Más méretekben előállított tervezetek a pályázattól kizáratnak.

Köteles tervező pályaművéhez könnyen áttekinthető részletes előméréssel ellátott költségelőirányzatot mellékelni, melynek esetleges túlhaladó összegéért pályázó szavatol.

Az épület teljes elkészítési költsége 350000 forintban állapított meg, melyet túlhaladni nem szabad. Ezen összegben a központi fűtés, légszuszuligatás és vízvezetési berendezési költségek, mind az udvarok cement lapok vagy

más ennek megfelelő anyaggali burkolási költségek is bennfoglaltatnak.

A tervezethez a költségelőirányzatot kívül körülményes leírás is csatolandó, melyben az egész tervezet úgy általánosságban, mint technikailag nem csak megmagyarázva, hanem a kivitelnél felhasználandó összes anyagok és bealkalmazások részletesen leírva legyen.

A tervezetek elkészítésére 3 pályadíj állapított meg, és pedig a relatív, legjobb és a feltételeknek legmegfelelőbbnek talált tervezet **3000 frttal**, a második helyen álló **2000 frttal**, a harmadik pedig **1000 frttal** fog jutalmaztatni.

A jutalmazott tervek Nagyvárad-város tulajdonát képezendik és jogában állandó a városnak a három jutalmazott közül bármelyiket a saját tervezetei szerinti kivitel felügyeletével megbízni, vagy azokkal egyetértőleg ezen felügyeletet más szakember által is végrehajtatni. A város közönségének jogában áll a kivitel feletti felügyeletet az e czélra kiküldött bizottság által ellenőriztetni, a teljesítmény a magyar mérnök és építész egyeslet által megállapított építési munkálatok díjszabályzata szerint fog díjaztatni.

A felügyelettel megbízott jutalmazottnak kötelessége leendő a részletes terveket a város által meghatározandó időben elkészíteni.

A szellemi jog továbbra is pályázó tulajdonát képezi.

Az összes tervek 4 hétig nyilvánosan kiállitattak.

A pályaművek 4 hó alatt, azaz legkésőbb

1896. márczius 31. napjának déli 12 óráig nyújtandók be, Nagyvárad-város polgármesteri hivatalához.

E határidő lejártával a benyújtott pályaműveknek 14 napon belül a megbízott, a bíráló bizottság jelenlétében felbontatnak, a jelleg, lepecsételt levelek pedig megőrzés végett a bíráló bizottsági elnöknek adatnak át.

Az összes tervek a bíráló bizottság által általánosságban átvizsgáltatnak, azok, amelyek a pályázati feltételekben meghatározott követelményeknek meg nem felelnek, elküldöttnek, különösen pedig:

1. Melyek a kikötött határidőben be nem érkeztek, kivételt csak az képezhet, ha a posta késedelme bebizonyítható.

2. Mindazok, melyeknél észrevehető, hogy a készített költségvetések hamisak, vagy úgy készültek, hogy azok átvizsgálása csak újbóli kidolgozással lehetséges.

3. Mindazok, melyek a meghatározott 350.000 forint építési költséget bármilyen okból 15%-kal túlhaladták.

4. Mindazok, melyek tervezésük vagy számításainknál fogva annyira homályosak, hogy biztos felülbírlásához alkalmatlanok.

5. Mindazok, melyek a térvázlatban kitüntetett építési vonalakat túlhaladták, vagy magassági eltérések konstátálhatók.

6. Mindazon munkák, melyeknek szellemi tulajdona másé.

Végül kizáratik azon pályázó munkája is úgy a bírálattól, mint a pályadíj elnyerésétől, mely megkísérleté a bíráló bizottság egy vagy több tagját akár a bíráló előtt, akár az alatt, — a maga javára befolyásolni.

A tervek és az ehhez tartozó mellékletek felülbírlásakor egyes egyedül a pályázati kiírás feltételei irányadók, a bíráló bizottság tehát a bírlat alkalmával más körülményeket figyelemben nem vehet.

Azon pályaművek, melyek a szűkebb és részletes bírlat alá vonhatók, a leglekiismeretesebb vizsgálat alá vétetnek és a pályadíjakat a feladatnak legjobban megfelelő műveknek oda is ítélendik.

A bírlatra nem bocsátott vagy nem pályadíjazott műveket a kiállítás lejárta után tulajdonosaik azonnal elvihetik, kívánatra azonban a felülbírló bizottság által kiállított jelentéssel együtt portómentesen posta útján is megküldetnek.

A bíráló bizottság tagjainak névsora a pályázat lejárta előtt 2 héttel a helybeli lapok útján köztudomásra hozatik.

Nagyvárad, 1895. november 14-én.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, polgármester

318 3—3